

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma 2025–2026 (terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen osuuden luonnos)

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Sisällys

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma 2025–2026.....	0
Sisällys.....	2
3. Palveluiden tarve ja ennaltaehkäisy	3
3.1 Keskeiset kehittämiskohteet.....	3
3.2 Lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeet ja ennaltaehkäisy	4
3.3 Työikäisten palvelutarpeet ja ennaltaehkäisy	5
3.4 Ikäihmisten palvelutarpeet ja ennaltaehkäisy	6
4. Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman päälinjaukset	7
4.1 Näin rakennamme tulevaisuuden hyvinvointipalvelut	8
5.1 Panostukset ennaltaehkäiseviin toimiin.....	22
5.1.1 Kaikkia ikäryhmiä koskevat ennaltaehkäisevät toimenpiteet	22

3. Palveluiden tarve ja ennaltaehkäisy

Eri ikäryhmien palvelutarpeesta ja suositelluista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä on tehty raportti ”Miten Pohjanmaa voi 2024”. Lisäksi ikäryhmien tarpeissa on huomioitu sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet

Kansallisessa vertailussa Pohjanmaan sairastavuus on alhainen, työllisyystilanne hyvä ja sosiaalisesti suojaavia tekijöitä on useita. Haasteena on, että sosiaali- ja terveystalveta enemmän tarvitsevien vanhusten määrä kasvaa. Väestöennusteet osoittavat, että lasten, nuorten ja työikäisten ihmisten, eli väestönosan, joka voi antaa tarvittavaa palvelua nyt ja tulevaisuudessa, määrä vähenee.

Terveydessä ja hyvinvoinnissa on eroja eri alueiden, sukupuolten, tulo- ja koulutusryhmien välillä. Haavoittuvassa asemassa olevilla henkilöillä on muita väestöryhmiä useammin haasteita hyvän hyvinvoinnin ja terveydentilan saavuttamisessa. Erot näkyvät jo nuorten ikäluokkien elämässä erilaisina elämäntapoina ja riskikäyttäytymisenä ja myöhemmin elämässä lisääntyneenä sairastuvuuden ja syrjäytymisriskin muodossa.

On tärkeää, että kaiken ikäiset voivat saavuttaa hyvän toimintakyvyn ja olla aktiivisesti mukana yhteiskunnassa. Ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuus on oltava hyvä ja tukitoimien tarve on tunnistettava ajoissa, jotta ihmisiä voidaan tukea itsehoidossa ja tarvittaessa ohjata palveluihin. Ennaltaehkäisevien palvelujen ja toimien on oltava kohdennettuja, ja tulosten on oltava mitattavissa. Kunnat, kolmas sektori, yksityiset palveluntuottajat ja muut toimijat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.

3.1 Keskeiset kehittämiskohteet

- 1.** toimenpiteet, jotka tukevat asukkaiden omaa aktiivisuutta ja edellytyksiä huolehtia itsestään ja läheisistään arjessa. Toimenpiteillä tulee edistää terveyttä, ehkäistä toimintakyvyn heikkenemistä ja siten vähentää sosiaali- ja terveystalveta palvelujen tarvetta
- 2.** panostukset, jotka vähentävät väestöryhmien välisiä terveys-, hyvinvointi- ja elämäntapojen eroja
- 3.** helposti saatavilla olevaa tietoa yksinkertaisten sosiaali- ja terveystalveta palvelutarpeiden hoitamisesta itse, erilaisten digitaalisten palveluiden kehittäminen on tärkein painopistealue
- 4.** toimenpiteet, jotka yksinkertaistavat yhteydenottoja hoitoon ja palveluun sekä lyhentävät hoito- ja palveluprosessia kokonaisuutena
- 5.** toimenpiteet, jotka parantavat hoidon ja palvelun saatavuutta ja ohjaavat toimintaa kohti avoimia hoito- ja palvelumuotoja
- 6.** hoidon ja palvelun jatkuvuus sosiaali- ja terveystalveta palvelujen pitkäaikaisiin tai usein toistuviin tarpeisiin

7. sellaisten toimintamuotojen käyttö, jotka ovat todistetusti vaikuttavat ja jotka tuottavat lisäarvoa palvelujen tarpeessa oleville
8. eri hankkeiden kautta kehitetyt ja pilotoidut menetelmät arvioidaan ja sisällytetään säännölliseen toimintaan, jos ne ovat vaikuttavia
9. panostetaan onnettomuuksia ehkäisevään toimintaan ja väestölle jaettavaan turvallisuustietoon, millä tuetaan asukkaiden omaa turvallisuutta edistävää toimintaa ja vähennetään näin onnettomuuksien määrää
10. panostetaan sopimusalokuntien ja niiden nuorisotoimintaan osallistuvien jäsenten määrän ylläpitämiseen turvallisuusajattelun lisäämiseksi ja jotta palvelutaso pystytään pitämään vähintään entisellä tasolla
11. panostetaan henkilöstön hyvinvointiin, työssäoloon terveenä ja työolosuhteisiin
12. kehitetään sujuva ja uudenaikainen hallinto.

Palveluita kehitettäessä tulee ottaa huomioon, että eri väestöryhmillä on erilaiset mahdollisuudet ja erilaiset edellytykset omaksua tietoa terveellisistä elämäntavoista, käyttää digitaalisia palveluita sekä etsiä oikeaa hoito- ja palvelumuotoa. Kaikilla ei myöskään ole sukulaisia, jotka voisivat auttaa. Asukkaiden oikeus yhdenvertaiseen palveluun tulee myös toteutua eri tavoin hyvinvointialueen eri osissa. Yhdyspintayhteistyötä kuntien kanssa tulee tiiviisti kehittää ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Pitkän aikavälin säästöt syntyvät monissa kohdin yhdessä määriteltujen tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta.

3.2 Lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeet ja ennaltaehkäisy

Suurimmat tarpeet ovat psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen eri tasoilla, vanhemmuuden tuki, väkivallattoman lapsuuden tuki sekä toimenpiteet lasten ja nuorten fyysisen kunnon ja terveyden parantamiseksi ja syrjäytymisriskien vähentämiseksi. Suunniteltavien toimenpiteiden tulee olla linjassa kansallisen lapsistrategian kanssa

Tärkeät nostot

- panostukset lasten ja nuorten voimaantumiseen ja huoltajien tukemiseen perheen erilaisissa haasteissa

- panostukset lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi
- toimenpiteet lasten ja nuorten saamiseksi liikkumaan enemmän yhteistyössä kuntien, kolmannen sektorin ja yhteistyökumppaneiden kanssa Liikunnan merkitys ja terveelliset elintavat koskettavat kaikkia ikäryhmiä.
- psykososiaalisten palvelujen saatavuuden parantaminen eri tasoilla sekä työnjaon selkeyttäminen: digitaaliset ja etäpalvelut, asiakasohjaus, ennaltaehkäisevä työ kouluissa, yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa, tuki oppilas- ja opiskelijahuollon ja perustason palvelujen kautta, erikoissairaanhoidon prosessit.
- vähennetään 24/7-palvelujen käyttöä somaattisessa erikoissairaanhoidossa ja kehitetään avoimia ja puoliavoimia hoitomuotoja
- kehitetään vaativien sairausoireiden diagnostiikkaa, hoitoa, seurantaa ja moniammatillista tukea
- kehitetään omaa toimintaamme lapsille, jotka on sijoitettu kodin ulkopuolelle lastensuojelun kautta, ja lisätään perhehoidossa olevien lasten osuutta.

3.3 Työkäisten palvelutarpeet ja ennaltaehkäisy

Työkäisten osalta hyvinvointialueen palveluissa on tärkeää panostaa ennaltaehkäiseviin palveluihin ja työ- ja toimintakykyä ylläpitäviin ja kuntoutumista edistäviin palveluihin.

Osatyökykyisten henkilöiden saaminen resurssiensa ja työ- ja toimintakykynsä mukaisesti työhön vähentää osaltaan työvoimapulaa. Vaikka työllisyystilanne on jonkin verran heikentynyt, edelleen on työvoimapulaa sekä julkisilla että yksityisillä palvelualoilla.

Työuran pidentäminen edellyttää, että väestöä on kannustettava yhdessä kuntien, työterveyspalvelujen, 3 sektorin ja yksityisten palveluntuottajien kanssa huolehtimaan omasta

hyvinvoinnistaan ja fyysisestä kunnostaan, joka tukee myös psyykkistä hyvinvointia. Tämä vaikuttamistyö on aloitettava jo kouluiässä ja sitä on jatkettava koko työkäisten työuran ajan. Hyvinvointialueelle on suunniteltu merkittäviä yritysten ja teollisuuden investointeja, joiden vuoksi työperäinen maahanmuutto todennäköisesti lisääntyy alueella ja lisää tiedottamisen, neuvonnan ja ohjauksen tarvetta eri kielillä.

Tärkeät nostot

- tuetaan ja autetaan moniammatillisesti työkäisiä hyvinvointiin, terveyteen, elämänhallintaan, työhön, opiskeluun tai toimeentuloon liittyvissä asioissa,
- tuetaan työkäisiä itsehoidolla ylläpitämään aktiivisesti työkykyä ja toimintakykyä sekä kestävyyttä työelämässä
- yhteistyössä työterveyshuollon ja opiskeluterveydenhuollon kanssa kehitetään ennaltaehkäiseviä menetelmiä, jotka edistävät hyvinvointia ja terveyttä sekä kehitetään palvelu- ja hoitoketjuja hyvinvointialueen ja työterveyshuollon sekä YTHS:n välillä

- Etsiä yhteistyössä eri toimijoiden (kunnat, yksityiset palveluntuottajat ja kolmas sektori) kanssa keinoja osatyökykyisten, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työllistymisen ja työllisyyden edistämiseen

3.4 Ikäihmisten palvelutarpeet ja ennaltaehkäisy

Ikäihmisiä koskevien kansallisten tavoitteiden mukaan ikäihmiset asuvat tulevaisuudessa pitempään kotona, heillä on parempi toimintakyky ja heidän ammatilliset uransa ovat pitempiä, asuminen ja asumisympäristöt ovat ikäystävällisempiä, teknologian hyödyntäminen on lisännyt hyvinvointia ja vapaaehtoistyö on vakiinnuttanut asemansa. Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Kansallisessa vertailussa Pohjanmaalla 65 vuotta täyttäneet kokevat elämänlaadun ja terveydentilan paremmaksi ja psyykkisen kuormituksen vähemmäksi. Useampi osallistuu järjestötoimintaan. Ylipainon ja terveellisten ruokailutottumusten sekä liikkumiskyvyn ja liikunnan osalta on kehitettävää. Toisaalta elintavoissa ja toimintakyvyssä tapahtuu muutoksia, kun verrataan 65 täyttäneiden ryhmää 75 vuotta täyttäneiden ryhmään. Tupakan ja alkoholin käyttö vähenee ja kävelykyky heikkenee. 65-vuotiaista vajaalla puolella on toimintarajoitteita terveysongelman vuoksi. Kyseiset haasteet lisääntyvät myös iän myötä (75+). Yksinäisyyden ja turvattomuuden tunne sekä kokemus psyykkisestä kuormituksesta lisääntyy. Ennaltaehkäisevästä näkökulmasta huomiota tulee kiinnittää erityisesti ikäryhmien 65–74 ja 75–84 liikkumisen ja terveellisten elintapojen edistämiseen ja omahoidon tukeen sekä tulevaisuuden asumisjärjestelyjen suunnitteluun.

Ikäihmisten palveluiden käyttöön vaikuttaa yksilön oman palveluihin hakeutumisen lisäksi organisaation palvelu/hoitoon ohjautumisen mekanismit sekä palveluiden saatavuus ja saavutettavuus. Ikäihmiset käyttävät hieman vähemmän lääkäripalveluja kuin maassa keskimäärin. Yhteispäivystyksessä (Vaasa/helmikuu 2023) oli kahden viikon seurantajakson aikana kaikista potilaista noin 32 % yli 65 vuotta täyttäneitä. Suurin osa heistä tuli kotoa. Päivystyksessä tehtiin seurantatutkimus 1.–14.9.2023. Sen tulokset olivat samansuuntaiset. Ikäihmisten päivystyskäyntien tarpeen ehkäisemiseksi tulevaisuudessa tarvitaan panostamista perusterveydenhuoltoon. Päivystyksen liikkuvan sairaanhoitajan (LiSa-malli 2023) avulla pyritään tukemaan ikäihmisten kotona asumista ja vähentämään päivystyskäyntien tarvetta.

Eryteisesti ikäihmisten tarpeisiin kohdentuvien palveluiden käyttöä tarkastellaan peittävytenä (Sotkanet 2022). Kansallisessa vertailussa Pohjanmaalla kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus (91,7 %) on hieman pienempi ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa osuus (7,6 %) on hieman suurempi. Säännöllisen kotihoidon piirissä on hieman harvempi yli 75 vuotta täyttänyt ja hieman useampi 85 vuotta täyttänyt. Omaishoidon tuen peittävyys on 65 vuotta täyttäneillä (3,2 %) hieman suurempi kuin kansallisella tasolla.

Tärkeät nostot

- Toimenpiteet kotona asuvien ikäihmisten määrän lisäämiseksi kaikissa ikäryhmissä

- Toimenpiteet palveluohjauksen integroimiseksi ja ennaltaehkäisevän näkökulman käyttöönottamiseksi palveluun/omahoitoon ohjaamisessa ja kotona asumisen edistämiseksi
- Toimenpiteet yhteisöllisen asumisen ja asumisen monimuotoisuuden lisäämiseksi
- Toimenpiteet, joilla parannetaan ikäihmisten mahdollisuuksia ja kykyä käyttää digitaalisia palveluja.
- Toimenpiteet, joilla tuetaan ikäihmisten valmiuksia ja osallisuutta sektorirajat ylittävissä hoito- ja palveluprosessissa.

Palvelujen tarve ja ennaltaehkäisy pelastustoimessa

Pelastuslaitoksen on lain mukaan tarjottava asukkaille sekä ennaltaehkäiseviä että operatiivisia palveluja. Pelastustoimen palvelujen taso määritetään pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä, joka päivitetään noin joka neljäs vuosi. Asukkailla on oikeus saada nopeasti apua, mikä mahdollistetaan laajalla paloasemaverkolla, joka käsittää koko Pohjanmaan. Laaja palveluverkko on mahdollinen pelastuslaitoksen henkilöstön ja vapaaehtoisten välisen yhteistyön ansiosta.

Keskeiset kehittämiskohteet:

- ”Vihreä kehitys” ja isot rakennushankkeet asettavat suuremmat vaatimukset sekä operatiivisen että ennaltaehkäisevän toiminnan resursseille ja osaamiselle.
- Muutokset asumisrakenteessa ja rakennushankkeet vaativat pelastuslaitoksen resurssien uudelleenjäsentämistä niiden aiheuttamien riskien ja vaatimusten mukaisesti.
- Pelastustoiminnan tason ja kaksikielisten palvelujen ylläpitäminen aiheuttaa haasteita rekrytoinnille ja henkilöstön kouluttamiselle.
- Muuttunut maailmantilanne edellyttää, että valmiutta ja sen suunnittelua parannetaan ja että välineitä ja varusteita voidaan hankkia.
- Yhteistyötä viranomaisten kesken ja hyvinvointialueen sisällä on kehitettävä.
- Yhteistyö yhteistyöalueen pelastuslaitosten sekä naapuripelastuslaitosten kanssa.

4. Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman päälinjaukset

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman avulla luodaan mahdollisuudet selvittää olemassa olevista suurista haasteista ja saada kasvava palvelutarve taittumaan. Seuraavassa kuvassa esiteltävillä pääelementeillä hillitään kasvavaa palvelutarvetta ja vaikutetaan pahenevaan henkilöstöpulaan, henkilöstön kuormittumiseen ja Pohjanmaan alueen vähenevään rahoitukseen.

Pitämällä huolta itsestämme ja toisistamme ja panostamalla ennaltaehkäiseviin palveluihin yhdessä kumppanien kanssa vaikutamme pitkällä aikavälillä kasvavan palvelutarpeen hillintään.

Vähenevästä rahoituksesta ja pahenevasta henkilöstöpulasta johtuen toimintatapoja täytyy muuttaa, jotta pystymme vastaamaan palvelutarpeeseen. Yksi työkalu on tarjota käyttäjäystävällisiä digitaalisia palveluita. Painopisteen muuttaminen raskaista palveluista kevyempiin tulee tapahtua panostamalla ensin ennaltaehkäiseviin palveluihin. Paine kustannussäästöihin on kuitenkin ajallisesti tiukka ja henkilöstöpula on jo arkipäivää, siksi muutoksia joudutaan tekemään osittain samanaikaisesti.

Henkilöstön kuormittumiseen haetaan ratkaisua kehittämällä henkilöstön työskentelyolosuhteita ja vaikuttamismahdollisuuksia. Panostamalla henkilöstöön pystytään myös takaamaan arvoa tuottavaa palvelua ja hoitoa kaikenikäisille.

4.1 Näin rakennamme tulevaisuuden hyvinvointipalvelut

1. Pidämme huolta itsestämme ja toisistamme
2. Ennaltaehkäisevät palvelut yhdessä kumppaneiden kanssa
3. Kehitämme henkilöstömme työskentelyolosuhteita ja vaikuttamismahdollisuuksia rohkeasti
4. Helppokäyttöiset digitaaliset palvelut tarjolle kaikille
5. Painopisteen muuttaminen raskaista palveluista kevyempiin
6. Arvoa tuottava palvelu ja hoito kaiken ikäisille
7. Toimimme aktiivisesti turvallisuuden lisäämiseksi

5.1 Panostukset ennaltaehkäiseviin toimiin

5.1.1 Kaikkia ikäryhmiä koskevat ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Päätavoite 2026	Osatavoitteet 2025-2026	Toimenpiteet 2025-2026	Suorittaja / vastaava toimija	Kustannus
Vahvistetaan asukkaiden kykyä ottaa vastuuta omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään ja vähennetään siten sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta	Parempi liikuntakyky Terveellisemmät elintavat Paremmat tiedot ja valmiudet itsehoitoon ja arjessa selviytymiseen	Hyvinvointilähetteet, yhteistyö kuntien kanssa Kehitetään digitaalinen alueellinen palvelualusta, joka sisältää polut sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä kuntien ja kolmannen sektorin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin palveluihin.	Prima Botnia -hanke Prima Botnia -hanke	Hankeresurssit Hankeresurssit
Ehkäisevässä työssä hyvin toimiva yhteistyö hyvinvointialueen, kuntien, kolmannen sektorin ja muiden yhteistyökumppanien kanssa	Hyvin toimivat yhteistyöpinnat, uudet yhteystoimintamuodot	Eri toimijoiden toistuvat yhteiset tapaamiset sekä strategisella että operatiivisella tasolla Kuntien kanssa tehtävän yhteistyösopimuksen implementointi Strategisia tavoitteita tukevat avustukset kolmannelle sektorille Kolmannen sektorin taloudellinen tuki kohdennetaan strategiaan painopisteisiin. Pilottiyhteistyö kolmannen ja yksityisen sektorin kanssa arvioidaan	Sektorijohtajat Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaosto johtaja / sektorijohtajat	Avustuksia varten budjetoidut varat vähintään nykyisellä tasolla Ulkopuolinen rahoitus

5.1.2 Panostukset lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin

Päätavoite 2026	Osatavoitteet 2025-2026	Toimenpiteet 2025-2026	Suorittaja / vastaava toimija	Kustannus
Lasten ja nuorten sosiaali- ja terveyspalvelut koordinoidaan toimivaksi kokonaisuudeksi	<p>Käytössä perhekeskusmalli, jossa integroidaan sosiaali- ja terveyspalvelut ja muiden toimijoiden ehkäisevät palvelut</p> <p>Tukea vanhemmuuteen ja paremmat mahdollisuudet varhaiseen tukeen</p> <p>Toimenpiteet erityisvaikeuksista ja viivästyneestä kehityksestä kärsivien lasten varhaiseksi tunnistamiseksi, selvittelyksi ja tukitoimien aloittamiseksi</p>	<p>Perhekeskusten ja kohtaamispaikkojen sisältöä ja fyysistä sijaintia kehitetään. Otetaan käyttöön 2024 ja kehitetään edelleen 2025–2026</p> <p>Omana toimintana järjestettävää perheneuvontaa kehitetään koko alueella.</p> <p>Omana toimintana järjestetyn perhetyön, perhesosiaalityön ja lapsiperheiden kotipalvelut tukevat perheitä</p> <p>Integroidut neuvolatiimit tukevat lapsia ja perheitä neuvoloiden, varhaiskasvatuksen ja koulujen kautta</p>	<p>Sosiaali- ja terveyskeskus /</p> <p>Sosiaali- ja terveyskeskus</p> <p>Sosiaali- ja terveyskeskus</p> <p>Sosiaali- ja terveyskeskus/kuntoutus, yhteistyö kuntien kanssa</p>	<p>Hankeraha määräaikaisille koordinaattoreille</p> <p>Varat myönnetty 2023–2024</p> <p>Varat myönnetty 2023–2024</p> <p>Työprosessien muutos</p>
Parannetaan ehkäisevien palvelujen ja varhaisen tuen saatavuutta kouluissa	Riittävät mahdollisuudet tuen antamiseen opiskeluhollossa	<p>Psykiatristen sairaanhoitajien toiminta yläkouluissa arvioidaan, ja miehitystä laajennetaan muihin yläkouluihin ja toiselle asteelle</p> <p>Nuorten interventionnavigaattori implementoidaan</p> <p>YAM-konsepti (Youth Awareness of Mental Health) käytössä molemmilla kielillä kaikilla 8. luokan oppilailla (2025)</p>	<p>Sosiaali- ja terveyskeskus / psykososiaaliset palvelut</p> <p>Prima Botnia -hanke</p> <p>Sosiaali- ja terveyskeskus yhteistyössä Psykososiaalisen yhdistyksen kanssa</p>	<p>Lisäresurssit (henkilöstö, lukumäärä?)</p> <p>Hankevarat</p> <p>Tuki budjetoitu vuodesta 2024</p>

	Parannetaan psyykkistä terveyttä ja avun hakemista koskevan tiedon saatavuutta	Vakinaistetaan sähköisen perhekeskuksen kautta laaditut digitaaliset työkalut, jotka tarjoavat tietoa, itsearviointeja, itsehoito-ohjeita sekä ohjauksen hyvinvointialueen tai muiden tahojen palveluihin	Sosiaali- ja terveyskeskus	50 000 € (?)
Syrjäytymisriskin vähentäminen	Tukea lapsille ja nuorille, joilla riskikäyttäytymistä Tunnistetaan ja täytetään perheen kaikkien lasten ja nuorten tarpeet, kun perheen aikuisella tai sisaruksella on haasteita Panostukset, jotka vähentävät väestöryhmien välisiä terveys-, hyvinvointi- ja elintapaeroja	Haastavasti käyttäytyvien lasten ja nuorten tukeminen (2023-2024) Koulutetaan henkilöstöä kohtamaan nuoria, joilla on neuropsykiatrisia toiminnan haasteita Pilotoitu toimintamalli huolestuttaviin koulupoissaoloihin puuttumiseksi arvioidaan Lasten ja nuorten päihdepalvelut kehitetään Jatketaan toimenpiteitä lasten ja nuorten psykososiaalisten palvelujen saatavuuden parantamiseksi Ankkuritoiminta, joka mahdollistaa varhaisen ja nopean puuttumisen nuoren ollessa riskivyyhykkeellä tai syyllistyessä rikokseen kehitetään. Edellä mainitut toimenpiteet mahdollistetaan osittain sosiaalihuollon peruspalvelujen ja osittain opiskeluhuollon panostuksilla	Sektorien välinen Prima Botnia -hanke Sosiaali- ja terveyskeskus Psykososiaaliset palvelut/ Prima Botnia -hanke Psykososiaaliset palvelut/ Prima Botnia -hanke Sosiaali- ja terveyskeskus/psykososiaaliset palvelut Sektorien välinen Sektorien välinen	Aiemmin mainitut resurssit Hankevarat Varat ulkopuolelta Hankevarat Aiemmin mainitut resurssit ja työtehtävien uudelleen jakaminen

Ei-toivottujen raskauksien ja sukupuolitautilien ehkäisy		Vakinaistetaan maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille	Sosiaali- ja terveyskeskus	Budjetoitu vuodesta 2024

5.1.3 Panostukset työikäisten ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin

Päätavoite 2026	Osatavoitteet 2025-2026	Toimenpiteet 2025-2026	Suorittaja / vastaava toimija	Kustannus
Työikäisten sosiaali- ja terveyspalvelut koordinoidaan vaikuttavamiksi kokonaisuudeksi	Parempi työ- ja toimintakyky Paremmat tiedot ja valmiudet itsehoitoon ja arjessa selviytymiseen Monialainen tuki terveellisempiin elintapoihin Aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämiseen	Vahvistetaan erityisesti nuorten aikuisten työssä ja opiskelussa jaksamista yhteistyössä työterveyspalvelujen ja YTHS:n kanssa Laajennetaan työote -toimintamallin käyttöä eri toimialoille	Sosiaali- ja terveyskeskus Sosiaali- ja terveyskeskus Sosiaali- ja terveyskeskus /kuntoutus	
Ehkäisevien palvelujen ja varhaisen tuen saatavuuden parantaminen	Erilaisten digitaalisten itsehoitomahdollisuuksien parempi saatavuus Parannetaan yhteistyötä työterveyshuollon, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön ja kolmannen sektorin kanssa Parannetaan yhteyden saamista sosiaali- ja terveyspalveluihin	Laaditaan digitaalisia työkaluja, jotka tarjoavat tietoa, itsearviointeja, itsehoito-ohjeita sekä ohjauksen hyvinvointialueen tai muiden tahojen palveluihin. Yhdyspintatyön työnjaon selkiyttäminen (kunnat ja 3. sektori)	Sosiaali- ja terveyskeskus/ psykososiaaliset palvelut Sosiaali- ja terveyskeskus/ Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus, Prima Botnia -hanke	Hankevarat Hankevarat

	<p>Parannetaan työssä jaksamista, psyykkistä terveyttä ja avun hakemista koskevan tiedon saatavuutta</p>	<p>Työikäisten psyykkistä hyvinvointia edistävien omahoidon tuen digitaalisten menetelmien kehittäminen</p> <p>Laaditaan digitaalisia työkaluja, jotka tarjoavat tietoa, itsearviointeja, itsehoito-ohjeita</p> <p>Yhteistyön kehittäminen työterveyspalvelujen kanssa</p> <p>Kehitetään sairaanhoidon neuvontaa käyttämällä tehokkaammin klinisiä asiantuntijasairaanhoidajia terveydenhuollon arvioinnissa sekä sairaanhoitajia, joilla on lääkkeenmääräämisoikeudet.</p>	<p>Yhteistyö työterveyspalvelujen kanssa</p>	
<p>Syrjäytymisriskin vähentäminen</p>	<p>Tukea työikäisille, joilla riskikäyttäytymistä</p> <p>Panostukset, jotka vähentävät väestöryhmien välisiä terveys- hyvinvointi- ja elintapaeroja</p> <p>lastensuojelun ja lasten- ja nuorten psykiatrian yhteisten rakenteiden luominen</p> <p>Tunnistetaan osatyö-kykyisten työttömien sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeet nykyistä varhaisemmin</p>	<p>Nuorten aikuisten ja työikäisten päihdepalvelut</p> <p>Mielenterveystaitojen kehittäminen</p> <p>Psykososiaalisten palvelujen saatavuutta parantavat toimenpiteet</p> <p>Muodostetaan monialaiset työryhmät, joka tukevat osatyökykyisiä yhteistyössä kuntien kanssa</p>	<p>Sektorien välinen</p> <p>Sosiaali- ja terveyskeskus</p> <p>Psykososiaaliset palvelut Prima Botnia -hanke</p> <p>Sosiaali- ja terveyskeskus / psykososiaaliset palvelut</p> <p>Sektorien välinen</p> <p>Sektorien välinen</p>	<p>Hankevarat</p> <p>Hankevarat</p> <p>Hankevarat</p>

5.1.4 Panostukset ikäihmisten ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin

Päätavoite 2026	Osatavoitteet 2025-2026	Toimenpiteet 2025-2026	Suorittaja / vastaava toimija	Kustannus
<p>Kotona asuminen lisääntyy kaikissa ikäryhmissä</p> <p>Vaikutukset:</p> <ul style="list-style-type: none"> -päivystyskäyntien tarve on vähentynyt 75+-vuotiailla -vuodepaikkojen tarve erikoissairaanhoidon osastoilla on vähentynyt - ympärivuorokautisten palvelujen tarve on vähentynyt ja useampi asuu turvallisesti kotona 	<p>Parempi liikuntakyky ja terveellisemmät elintavat (2025)</p> <p>Paremmat tiedot ja valmiudet itsehoitoon ja arjessa selviytymiseen (2025)</p> <p>Aktiivisuuden ja osallisuuden lisääminen (2024)</p> <p>Yksinäisyyden ja turvattomuuden tunne on vähentynyt (2025)</p>	<p>Seniorineuvola/elintapaohjaus: terveyteen ja hyvinvointiin sekä hyte-työhön liittyvät yhteistyömuodot kuntien ja muiden toimijoiden kanssa toimivat (2025)</p> <p>Digitaalisia työkaluja terveystarkastuksiin kehitetään edelleen (2025)</p> <p>Kotikuntoutus, kotisairaala ja päivystys kotiin / liikkuva sairaanhoitaja (LiSa-malli) – ovat käytössä ja niitä kehitetään edelleen (2025)</p>	<p>Sosiaali- ja terveyskeskus/</p> <p>Prima Botnia-hanke</p> <p>Kuntoutus, sairaalapalvelut, koti- ja asumispalvelut</p>	<p>Budjetoidut varat tuotannossa</p> <p>hankevarat,</p> <p>Budjetoidaan</p>
<p>Palveluohjaus integroidaan (sosiaalihuolto+ terveydenhuolto) ikäihmisten tarpeisiin vastaamiseksi, sekä ohjaus palveluihin/itsehoitoon edistää kotona asumista</p> <p>Vaikutukset:</p>	<p>Palveluihin on helppo ottaa yhteyttä (2024)</p> <p>Tunnistetaan ikäihmisten riskitekijät/ongelmat</p> <p>Ikäihmiset osallistuvat hoito-/palvelukokonaisuutensa suunnitteluun (2025)</p>	<p>Käytetään alueellista, integroitua (sote) mallia palveluohjauksessa, ja tuloksia arvioidaan systemaattisesti (2025)</p> <p>Käytetään alueellista SAS-prosessia osana ikäihmisten palvelukokonaisuutta (sote), ja tuloksia arvioidaan systemaattisesti (2025)</p>	<p>Asiakas- ja resurssikeskus/</p> <p>Sote-keskus</p> <p>Koti- ja asumispalvelut</p>	<p>Budjetoidut varat tuotannossa</p>

<p>Ikäihmisten osallisuus omassa hoito- ja palveluprosessissa kasvaa</p> <p>Ikäihmisten mahdollisuuksia ja kykyä käyttää digitaalisia palveluja parannetaan</p> <p>Jono asumispalveluyksiköihin ja yleislääketieteen osastoille lyhenee</p>	<p>Ikäihmisiä ei pallorella eikä makuuteta (2025)</p> <p>Ei jonotusta (2025)</p>	<p>Kehitetään prosesseja ikäihmisten osallisuuteen heidän hoitonsa/palvelujensa suunnittelussa sekä tarpeiden arviointiin (2024–2025)</p>	<p>Sairaalapalvelut/</p>	
<p>Yhteisöllisen asumisen ja monimuotoisten asumisratkaisujen osuus on kasvanut, kuten myös kotona asuvien (75+) osuus</p> <p>Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on vähentynyt</p> <p>Kotona asumista tukeva intervallihoido on lisääntynyt.</p> <p>Lakisääteiset asumisvaatimukset täyttyvät ja asumisen laatu on hyvä</p> <p>Vaikutukset: Yhteisöllinen asuminen parantaa kotihoidon kustannustehokkuutta ja vähentää ympärivuorokautisten palvelujen tarvetta.</p> <p>Erillisissä yksiköissä annettava intervallihoido tukee kotona asumista ja vähentää osastohoidon tarvetta.</p>	<p>Yhteisöllinen asuminen on vakiinnuttanut asemansa ikäihmisten asumismuotona (2026)</p> <p>Tehostetun palveluasumisen hoitoaika on lyhentynyt nykyisestä 2,5 vuodesta noin vuoteen (2026)</p> <p>Intervallihoido erillisissä intervalliyksiköissä tukee kotona asumista ja kuntoutusta. Panostetaan kuntouttavaan toimintaan (2024) ja kehitetään toimintaa edelleen (2025)</p>	<p>Alueellinen suunnitelma yhteisöllisestä asumisesta ja välimuotoisesta asumisesta on vahvistettu (2024) ja sitä kehitetään edelleen (2025)</p> <p>Ympäri vuorokautisen palveluasumisen paikkoja tarkistetaan niin, että lakisääteinen henkilöstömitoitus täyttyy.</p> <p>Kuntouttava toimintamalli intervallihoidolle ja ohjausprosessit intervalliyksiköihin (2025) on vakiinnutettu.</p> <p>Yleislääketieteellisten osastojen profilointi (2025) on valmis</p>	<p>Hyvinvointialueen yhdyspinnat, yhteistyö kuntien ja muiden toimijoiden kanssa</p> <p>Koti- ja asumispalvelut</p> <p>Asiakas- ja resurssikeskus /koti- ja asumispalvelut</p> <p>sairaalapalvelut</p>	<p>Budjetoidut varat tuotannossa</p> <p>Rahoitus: hankeresurssit ja kotihoito</p> <p>Kotihoito: 100000 (2024)</p> <p>osastohoidon tarvetta.</p>

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue